

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَ تُوَفَّى كُلُّ

نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ (111) وَ ضَرَبَ

اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا

رِغْدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ

لِبَاسَ الْجُوعِ وَ الْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ (112) وَ

لَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ

وَ هُمْ ظَالِمُونَ (113) فَكُلُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ حَلَالًا

طَيِّبًا وَ اشْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

(114) إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَ الدَّمَ وَ لَحْمَ

الْخِنْزِيرِ وَ مَا أَهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ

وَ لَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (115) وَ لَا تَقُولُوا لِمَا

تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَ هَذَا حَرَامٌ

لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى
 اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ (116) مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ
 عَذَابٌ أَلِيمٌ (117) وَ عَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا
 قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَ مَا ظَلَمْنَاهُمْ وَ لَكِنْ كَانُوا
 أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ (118) ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا
 السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَ أَصْلَحُوا إِنَّ
 رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (119)

On the day every soul will come up struggling for itself, and every soul will be recompensed (fully) for all its actions, and none will be unjustly dealt with. Allah sets forth a parable: a city enjoying security and quiet, abundantly supplied with sustenance from every place: yet was it ungrateful for the favours of Allah: so Allah made it taste of hunger and terror (in extremes) (closing in on it) like a garment (from every side), because of the (evil) which (its people) wrought. And there came to them a messenger from among themselves, but they falsely rejected him; so the wrath seized them even in the midst of their iniquities. So eat of the sustenance which Allah has provided for you, lawful and good; and be grateful for the favours of Allah, if it is He whom

ye serve. He has only forbidden you dead meat, and blood, and the flesh of swine, and any (food) over which the name of other than Allah has been invoked. But if one is forced by necessity, without wilful disobedience, nor transgressing due limits,- then Allah is oft-forgiving, most merciful. But say not - for any false thing that your tongues may put forth,- "This is lawful, and this is forbidden," so as to ascribe false things to Allah. For those who ascribe false things to Allah, will never prosper. (In such falsehood) is but a paltry profit; but they will have a most grievous chastisement. To the Jews We prohibited such things as We have mentioned to thee before: We did them no wrong, but they were used to doing wrong to themselves. But verily thy Lord,- to those who do wrong in ignorance, but who thereafter repent and make amends,- thy Lord, after all this, is oft-forgiving, most merciful.

(ان سب کا فیصلہ اس دن ہوگا) جب کہ ہر تنفس اپنے ہی بچاؤ کی فکر میں لگا

ہوا ہو گا اور ہر ایک کو اس کے کیے کا بدلہ پورا پورا دیا جائے گا اور کسی پر ذرہ

برابر ظلم نہ ہونے پائے گا۔ اللہ ایک بستی کی مثال دیتا ہے۔ وہ امن و اطمینان

کی زندگی بسر کر رہی تھی اور ہر طرف سے اس کو بفر اغت رزق پہنچ رہا تھا کہ

اُس نے اللہ کی نعمتوں کا کفران شروع کر دیا۔ تب اللہ نے اس کے باشندوں کو

اُن کے کرتوتوں کا یہ مزہ چکھایا کہ بھوک اور خوف کی مصیبتیں ان پر چھا

گئیں۔ اُن کے پاس ان کی اپنی قوم میں سے ایک رسول آیا۔ مگر اُنہوں نے

اس کو جھٹلا دیا۔ آخر کار عذاب نے اُن کو آلیا جبکہ وہ ظالم ہو چکے تھے۔ پس

اے لوگو، اللہ نے جو کچھ حلال اور پاک رزق تم کو بخشا ہے اُسے کھاؤ اور اللہ

کے احسان کا شکر ادا کرو۔ اگر تم واقعی اُسی کی بندگی کرنے والے ہو۔ اللہ نے

جو کچھ تم پر حرام کیا ہے وہ ہے مردار اور خون اور سور کا گوشت اور وہ جانور

جس پر اللہ کے سوا کسی اور کا نام لیا گیا ہو۔ البتہ بھوک سے مجبور ہو کر اگر کوئی

ان چیزوں کو کھالے، بغیر اس کے کہ وہ قانون الہی کی خلاف ورزی کا خواہش

مند ہو، یا حد ضرورت سے تجاوز کا مرتکب ہو، تو یقیناً اللہ معاف کرنے اور

رحم فرمانے والا ہے۔ اور یہ جو تمہاری زبانیں جھوٹے احکام لگایا کرتی ہیں کہ

یہ چیز حلال ہے اور وہ حرام، تو اس طرح کے حکم لگا کر اللہ پر جھوٹ نہ باندھو۔

جو لوگ اللہ پر جھوٹے افترا باندھتے ہیں وہ ہر گز فلاح نہیں پایا کرتے۔ دنیا کا

عیش چند روزہ ہے۔ آخر کار اُن کے لیے دردناک سزا ہے۔ وہ چیزیں ہم نے

خاص طور پر یہودیوں کے لیے حرام کی تھیں جن کا ذکر ہم اس سے پہلے ہم تم

سے کر چکے ہیں اور یہ اُن پر ہمارا ظلم نہ تھا بلکہ اُن کا اپنا ہی ظلم تھا جو وہ اپنے اوپر

کر رہے تھے۔ البتہ جن لوگوں نے جہالت کی بنا پر برا عمل کیا اور پھر توبہ کر

کے اپنے عمل کی اصلاح کر لی تو یقیناً توبہ و اصلاح کے بعد تیرا رب اُن کے

لیے غفور اور رحیم ہے۔

(इन सबका फैसला उस दिन होगा) जबकि हर मुतनफ़िस अपने ही बचाव की फ़िक्र में लगा हुआ होगा और हर एक को उसके किए का बदला पूरा-पूरा दिया जाएगा और किसी पर ज़र्ज़ बराबर जुल्म न होने पाएगा | अल्लाह एक बस्ती की मिसाल देता है | वह अमन व इत्मीनान की ज़िन्दगी बसर कर रही थी और हर तरफ़ से उसको बफ़रागत रिज्क पहुँच रहा था कि उसने अल्लाह की नेमतों का कुफ़रान शुरू कर दिया | तब अल्लाह ने उसके बाशिन्दों को उनके करतूतों का यह मज़ा चखाया कि भूक और खौफ़ की मुसीबतें उनपर छा गई | उनके पास उनकी अपनी क़ौम में से एक रसूल आया | मगर उन्होंने उसको झुटला दिया | आख़िरकार अज़ाब ने उनको आ लिया जबकि वे ज़ालिम हो चुके थे | पस ऐ लोगो, अल्लाह ने जो कुछ हलात और पाक रिज्क तुमको बख़शा है उसे खाओ और अल्लाह ने जो कुछ तुमपर हराम किया है वह है मुर्दार और खून और सूअर का गोشت और वह जानवर जिसपर अल्लाह के सिवा किसी और का नाम लिया गया हो | अलबत्ता भूक से मजबूर और बेकरार होकर अगर कोई इन चीज़ों को खा ले, बग़ैर इसके कि वह क़ानूने-इलाही की खिलाफ़वर्ज़ी का खाहिशमन्द हो या हद्दे-ज़रूरत से तजावुज़ का मुर्तकिब हो, तो यकीनन अल्लाह माफ़ करने और रहम फरमानेवाला है | और यह जो

~~~~~
तुम्हारी ज़बानें झूटे अहकाम लगाया करती हैं कि यह चीज़ हलाल है और वह हराम, तो इस तरह के हुक्म लगाकर अल्लाह पर झूट न बाँधो | जो लोग अल्लाह पर झूटे इफ़तरा बाँधते हैं वे हरगिज़ फ़लाह नहीं पाया करते | दुनिया का ऐश चन्द रोज़ा है | आख़िरकार उनके लिए दर्दनाक सज़ा है | वे चीज़ें हमने खास तौर पर यहूदियों के लिए हराम की थीं जिनका जिक्र इससे पहले हम तुमसे कर चुके हैं और यह उनपर हमारा जुल्म न था, बल्कि उनका अपना ही जुल्म था जो वे अपने ऊपर कर रहे थे | अलबत्ता जिन लोगों ने जहालत की बिना पर बुरा अमल किया और फिर तौबा करके अपने अमल की इस्लाह कर ली तो यक़ीनन तौबा व इस्लाह के बाद तेरा रब उनके लिए ग़फ़ूर और रहीम है |